

A nagy fogás

Ez egy olyan történet, amelynek minden szereplője a sírig hallgatott róla

Oldalkocsis motorkerékpár verte fel az út porát. Nyomában egy fekete Packard gépkocsi, amelyet két másik oldalkocsis motorkerékpár követett. A furcsa konvoj a kőház előtt állt meg, s a motorkerékpárokról katonák ugráltak le. Fegyvereiket lövésre készen tartva egy szemvillanás alatt körbefogták a hatalmas autót.

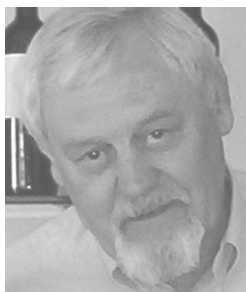
A járművek felkavarta por lassan ülepedett le, akár egy szürke, elejtett fátyol, amelyik hosszas libegés után terül el a földön. Az út jobb oldalán, félig beroskadt kerítés mentén, alig ötvenméternyire a kőháztól vízfordó asszonyok baktattak, mindkét kezükben vízzel színültig telt bádogvödörrel. Fejüket lehorgasztották, az ibrikek súlya húzta vállalkat, amitől meggörnyedtek, mint a fák töveit fürkésző gombaszedők. Négyen voltak, és a kútról igyekeztek a kőház felé. A gépjárművek zajára megtorpantak, és vödreiket a földre eresztve felpillantottak. Tekintetükkel előbb a mellettük elhaladó járművek útját követték, majd sanda pillantást vetettek a poros földút másik oldalára.

A túoldalán, két útszéli akácfa között egy motorját járató Opel Blitz teherautó körül fiatal katonák vihorásztak, ugratták egymást. Figyelemre sem méltatták a konvojt, mint ahogy a vízfordó asszonyok látványa sem keltette fel érdeklődésüket. Örültek, hogy rövid időre elhalt a fegyverropogás, élvezték pillanatnyi pihenőjüket. Cigarettaztak és nevetgéltek, mint régi barátok egy nem remélt találkozás alkalmával. Egymással voltak elfoglalva, e pillanatban nem érdekelték őket semmi más, ami nem tartozott szorosan köréjük vagy hozzájuk.

Bár a vízfordó asszonyokat megnyugtatta a katonák közömbösége, mégis, a tudat, hogy kiismerhetetlen szándékú fegyveresek közelében álldogálnak, félelmet váltott ki belőlük. Egy napja sem volt, hogy a német katonaság elfoglalta az ukrán falut, s aki csak tehette, rettegve húzódott félre a katonák útjából. Senki sem tudta, mi várhat rájuk. A megszállók szándéka a hódításon túl mindig rejtélyes és óvatosságra intő. Békés viselkedésük is fenyegető.

Az egyik asszony türelmetlenül sürgetni próbálta társait, tartva a késlekedés semmi jóval nem kecsegtető következményétől, ám a legfiatalabb, egy fekete fejkendős menyecske leintette.

Kétségek között várakoztak, bizvást abban, hogy a ház előtti sűrűlödés nem tart sokáig és kényszerpihenőjük sem kelti föl a katonák érdeklődését.

A menyecske feszült figyelemmel szemlélte a ház előtt zajló eseményeket. Az esti szürkületben az arcok vonásai már csak közelről voltak tisztán és élesen kivehetők, így első pillantásra a menyecske sem ismerte fel az autóból kiszálló alakot. Amikor a férfi kiléte mégis felsejlett benne, arca egyformán tükrözött csodálkozást és rémületet. Kissé előregörnyedt, mintha így jobban és közelebről láthatná az eléje táruló jelenetet.

Az autóból kiszálló férfi alacsony volt, eltörpült az őt közrefogó vállas katonák között, akik kétoldalt fegyveres sorfalat alkotva engedtek utat neki. Amikor a férfi a házba vezető lépcső első fokára lépett, egy pillanatra megállt, és körbetekintett, mint aki egyetlen szemvillanással akarja felmérni környezetét. Fejének ez az egyetlen mozdulata elég volt ahhoz, hogy a tőle tisztos távoból figyelő fiatalasszony határozottan felismerni vélje.

A menyecske arca elé kapta mindkét kezét, mintha lidércnyomástól akarná megóvni szemeit.

– Te magasságos úristen! – suttogta még mindig arca előtt tartott markába, mégis elég hallhatóan ahhoz, hogy felkeltse a másik három asszony érdeklődését. Azok a jelzett irányba kapták fejüket, s noha a lépcsőn megálló alakot már tuszkolni kezdték befelé, így ők csak egy pillanatra láthatták, az arcukra kirajzolódó megrökönyödés elhitette a menyecskével, hogy nem téved. Ez a bizonyosság dermesztő hatással volt rá. Mozdulatlanul bámulta a fekete autót, földbe gyökerezett a lába, egy ismeretlen, hatalmas erő bénította meg.

Még akkor is így állt, amikor a férfi már eltűnt a házban, s az őt kísérő katonák is szétzéledtek. Távoli kutyaugatás rázta fel bénultságából. Hátrafordult, mintha csak az ugatás eredete után kutatna, vagy a kutyáktól remélne segítséget. Lassan tudatosult benne, hogy a falu lakosságát házaik mélye rejti, segítséget, ha szükségeltetik, sehonnan sem várhat, sőt, a rémülettől reszkető másik három asszony is tőle vár valamiféle elhatározást. Mégis nehezen mozdult, a gondolatától is irtózott annak, hogy neki ugyanabba a házba kell szállítani a vizet, amely alig egy perce nyelte el a látott férfit kísérőivel együtt. Mintha abban a kőházban egy gonosz szellem lakozna, maga az ördög, akinek elvetemült hatalmával szemben csak egyetlen védelem lehetséges: minél távolabb kerülni tőle.

Lehajolt a vödreiért, s lépésre emelte ólomsúlyú lábát. A másik három asszony is követte példáját. Nehezükre esett minden egyes lépés, és most már nem csak vödreik súlya miatt, de attól a tudattól is, hogy olyasvalaminek voltak tanúi, amit jobb lett volna sohasem látni.

Az élen haladó menyecske meg-megállt a következő lépéshez erőt méríteni, s ez minden újabb lépésnél egyre nehezebbnek bizonyult. Mintha egy görcsös marok tartaná őt vissza. Alig haladt néhány métert, ismét földre eresztette a vödörket, szembefordult az őt követő asszonyokkal.

– Láttátok? – kérdezte suttogva, elcsukló hangon.

A másik három némán bólintott. Ez a bólintás jelezte, mind a hárman ugyanazt látták.

– Te jóságos úristen! – szakadt fel újonnan a menyecskéből.

Reichenau ezredes az ágyat nézte áhítattal. Előbb csak messziről szemlélte kiválasztott fekvőhelyét, majd odalépett az ágy végéhez, és megemelte a darócpokrócot. Némi csalódást okozott neki, hogy szalmazsákot lát epedarugós matrac helyett, csalódását azonban enyhítette a hófehér, tiszta lepedő.

Három napon keresztül elvétve hunyta le szemét egy-egy órára parancsnoki Mercedesének hátsó ülésén, s most úgy érezte, menten leroskad az ágyra az elemi erő-

vel rátörő fáradtságtól. Mégis uralkodott magán, ha már ilyen luxusra tett szert, nem hagyja ki annak tartozékát, a melegvizet fürdőt sem. Áldotta tisztiszolgáját, amiért felfedezte ezt a házat, amely még egy öntöttvas kádat is őrzött falai között.

Olyan villámháborút még a Führer sem eszelt ki, gondolta az ezredes, amelyikben legalább háromnaponként ne tarthatnának egy kis pihenőt. Az oroszok jóval gyorsabban vonulnak vissza, mint azt bárki is képzelte volna róluk, ám tegyék csak, mentsék a bőrüket, amilyen sebesen tudják. Fussanak, ráérünk őket utolérni Vlagyivosztkban is.

A földszintes, ámbar nagy kiterjedésű öreg ház, amelyet Reichenau ezredes tisztiszolgája kiszemelt főnöke számára, s amelyet előző lakója fejvesztetten hagyott maga után, valamikor a pópáé vagy a helyi földbirtokosé lehetett. Orosz muzsiknak álmában sem jutott ekkora kőház. Amikor a cári nacsalnyikot elkergették vagy fára húzták a bolsevikok, új nacsalnyik költözött bele, párttitkár vagy kolhozelnök, erre vallott az előszobából nyíló, irodának berendezett két tágas szoba. E két helyiséget megérkezésük első órájában birtokba vették Reichenau emberei, és rövid idő alatt berendezték az ideiglenes főhadiszállást, önzetlenül az ezredes magánhasználatára bocsátva a ház többi részét.

A tiszt hümmögve bár, mégis elégedetten szemlélte végig a németországihoz képest szegényes és sivár épületet, különösképpen megörült a fürdőkádnak és az ágynak, amelynek lábánál e pillanatban tétovázott. Kényelmesebbik éne azt sugallta, próbálja ki, heverjen végig a szalmazsákon, de önuralma erősebbnek bizonyult. Tudta, ha megteszi, reggelig nem lesz ereje felállni onnan, márpedig a fürdőt nem akarta elszalasztani. Alárendeltjei a szomszédos konyhában már begyűjtötták a sparheltbe, most már csak az asszonyoknak kell ideérni a kútról.

Az ezredes türelmetlenül csóválta meg öszülő fejét. Ez a népség a vizet nem hozza olyan sietve, mint ahogy az irháját menti, gondolta, s már azon volt, kiszól a legénynek, ha kell, korbáccsal noszogassa azokat a lajhármozgású, álmodozó asszonyokat, amikor kopogtak a szoba ajtaján.

– Végre! – sóhajtott fel Reichenau. Alig várta, hogy lerúgja csizmáját, levesse zubonyát, ingét, gatyáját, s nyakig merüljön egy kád forró vízben. – Belépni!

A tisztiszolga helyett azonban Feigl hadnagy állt az ajtóban. A fiatal hadnagy feltűnően izgatott volt. Még csak nem is tisztelgett, mintha a szigorú katonai előírások teljesen kimentek volna a fejéből. E pillanatban nem is látszott másnak, mint egy begyulladt gyereknek, akire alaposan ráijesztett valaki.

– Azonnal jöjjön, ezredes úr! – hadarta, miközben kezével is tett egy sürgető mozdulatot. Szélesre tárta az ajtót, s félreállt az útból, nehogy véletlenül is feltartóztassa parancsnokát nagy sietségében.

Reichenau rosszallóan vonta fel szemöldökét, legszívesebben lehordta volna a hadnagyot, ám látva a fiatalember kétségbeesett türelmetlenségét, bosszúsán legyintett.

Valami nagy baj lehet, gondolta, ha már határozott parancsom ellenére is zavarni merészelnek.

Más körülmények között büszkeség forró hulláma öntötte volna el pótolhatatlanságának emez ékes bizonyítékára, most azonban csak egy fáradt lépést tett az ajtó felé. Aztán rájött, hogy a várható fürdés reményében derékszíját, pisztolyával együtt, korábban a darócpokrócra dobta. Visszafordult, és tisztí méltóságának tudatában kimért mozdulatokkal csatolta magára a derékszíjat. Megigazította zubonyát, menet közben fejére illesztette az asztalról felkapott tányérsapkáját, és elindult a hadnagy után.

A hadnagy a jobb oldali, tágasabb irodába vezette felettesét, ahol nyolc Wehrmacht-katona sorakozott fel az utcára néző ablak előtt. A katonák tüzelésre kész géppisztolyo-

kat szegeztek az előttük álló férfira, aki mozdulatlanul állt a szoba közepére helyezett íróasztal előtt. A férfi szürke, rangjelzés nélküli egyenruhát viselt, mindössze tányérsapkája árulkodott arról, hogy nem holmi közkatona. Kezét háta mögött tartotta összekulcsolva. Egyenes derékkal állt, és konokul nézett maga elé.

A belépő Reichenau tüstént az íróasztalhoz sietett. Fásultan roskadt le a karosszékre, s csak ezután emelte tekintetét az íróasztal másik oldalán álló alakra. Borostás arca abban a minutumban hosszúra nyúlt. Jobb kezét a homlokához emelte, hüvelyk- és mutatóujjával hosszasan dörzsölte mindkét szemét, aztán újra az előtte álló emberre meredt.

– Mein Gott! – motyogta maga elé, nem palástolva megrökönyödését.

Prokujbisev fel-alá járkált irodájában, s egyre sűrűbben pillogatott a bejárati ajtó fölé függesztett faliórára. A zárt ajtó mögött, egymaga tartózkodván az irodában, nem érezte szükségét nyugtalansága leplezésének. Korábban, a késő esti órák ellenére, egyre-másra jöttek a hírhozók, s tették le jelentésüket asztalára. A frontról érkező írásos beszámolók elkésérítették, sorra el is toltta maga elől mindegyiket hatalmas íróasztalának sarkára. Végül megelégedve a jövés-menést, utasította az ajtó előtt strázsáló két NKVD-tisztet, senkit ne engedjenek be hozzá.

Az irodában megrekedt a levegő, hiába volt teremnek is beillő, tágas és magas helyiség. Prokujbisev most odalépett a duplaszárnyas ablakhoz, hogy szélesre tárja. Elég volt azonban résnyire nyitni az egyik ablakszárnyat, máris elment a kedve a friss levegőtől. A június végi éjszaka langymelegét szívesebben szívta volna be irodájának áporodott levegője helyett, de a kinti zaj idegesítette. Ablaka alól motorzúgás hallatszott fel, indulásra kész teherautók dübörgése, ládákat szögelő kalapácsok kopogása, rakodómunkások káromkodása. A holdvilág fényénél serénykedő emberek a Kreml felbecsülhetetlen kincseit csomagolták, s rakták fel a várakozó teherautók platóira.

Prokujbisev becsukta az ablakot, még a nehéz brokátfüggönyt is elhúzta. Ismét vetett egy pillantást a faliórára, miközben gondterhelten csóválta fejét. Határozott ember volt, a várakozás most mégis megbénította. Nagy idők nagy tetteket követelnek, amitől ő egy pillanatig sem riadt vissza, csakhogy a nagy tetteket pontosan kell időzíteni, s most éppen azt nem tudta eldönteni, mikor érkezik el a cselekvés ideje. Vannak dolgok, amiket sem a kelleténél korábban, sem később nem lehet véghezvinni, mert mind az elharmarkodottság, mind a késlekedés katasztrófához vezethet. Márpedig az elmúlt néhány napban éppen elég kijutott a katasztrófaból; egy rossz döntés csak tetézné a bajt.

Tanácsstalansága egy szemvillanás alatt megszűnt, amikor kivágódott az iroda ajtaja, s egy NKVD-s tiszt rontott be lihegve, olyan lendülettel, mintha az ablaknál sem akarna megállni. Két lépés után mégis megtorpant, megfordult, s eddigi hevesességéhez képest meglehetősen gonddal csukta be maga után az ajtót. Pillantását körbejáratta az irodán, majd miután meggyőződött arról, hogy rajtuk kívül senki sem tartózkodik a helyiségben, odasietett Prokujbisevhez. Egészen közel az arcához hajolt, homlokuk kis híján összeért, s hadarva sutogott valamit a fülébe. Aztán hátralépett, és merev vigyázállásba vágta magát.

Fiataltiszt volt, szolgálatkész és törekvő, beosztásában megtanulta az önuralmat, s hogy arcizmainak egyetlen rándulása se árulkodjon arról, milyen gondolatok keringenek az agyában. Elsuttogott szavainak hatása most mégis olyan döbbenetet váltott ki belőle, amelyet képtelen volt palástolni. Kerekded arca megnyúlt, apró szemei kikerekedtek, még a válla is megremegett az ijedtségtől.

Prokujbisev ugyanis, miután megemésztette a hallottakat, magából szokatlanul kikelve csak annyit mondott:

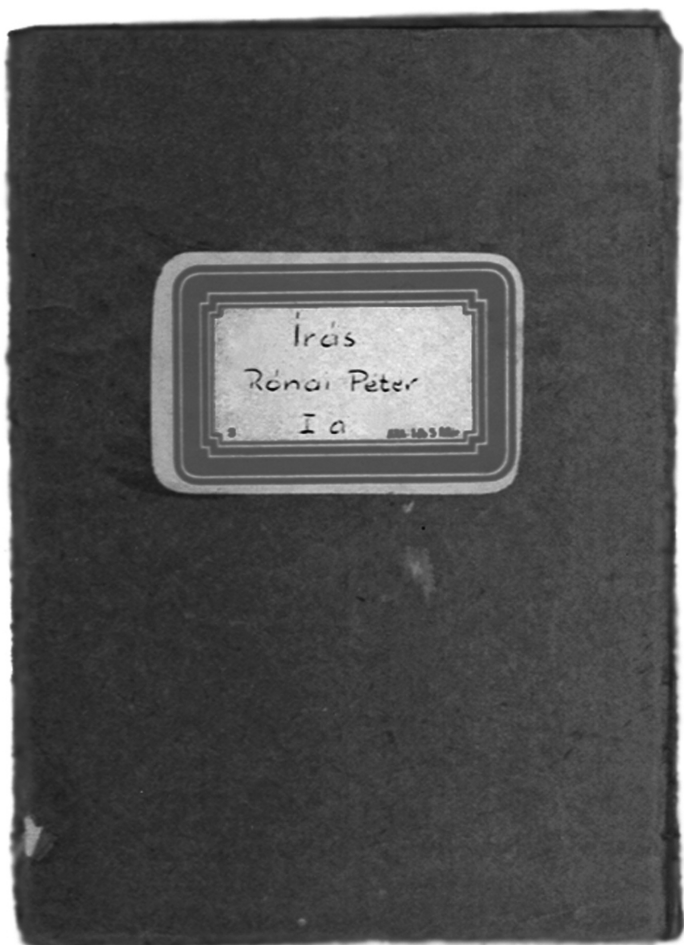
– Hülye.

A fiatal tiszt magára értette a megjegyzést, és gyors felfogása révén bizonyosra vette, pályafutása e pillanatban véget ért. Időbe tellett, mire rájött: hirtelen támadt aggodalmának semmi alapja nincs, a tömör jelzöt nem neki szánták.

Prokujbisev alig észrevehetően ingatta fejét, mint aki képtelen, vagy egyszerűen csak nem akarja felfogni azt, amit hallott. A tisztre ügyet sem vetve, cammogó léptekkel az íróasztalához ment, belesüppedt a bőrfotelbe, és két kezébe temette arcát.

Néhány percig ült így, mozdulatlanul.

Írásbeli módosító törvényjavaslat-tervezet, 1959–2009.

TIZENEGYEDIK PARANCSOLAT:
NE ÍRJ!

Amikor kiegyenesedett, kezét az ölébe engedte, s elszántan emelte fel fejét.

– Kerítse elő Koronkovot – mondta határozottan. – És szedje a lábát, mintha parázs lenne a talpa alatt.

Amint a tiszt elhagyta az irodát, Prokujbisev felpattant a bőrfotelből, s gondterhelten ismét járkálni kezdett fel-alá. Felfogta, hogy e pillanatban olyan döntés előtt áll, amely meghatározhatja a világ további sorsát is, de az övét feltétlenül. Öröm és kétely hullámai váltakoztak benne. Egy olyan merész terv körvonalai sejlettek fel lelki szemei előtt, amittől először annyira megrémült, hogy meg is torpant járkálásában, és gyorsan körülnézett, mintha attól tartana, van valaki a közelében, aki a gondolataiba lát. Nehezen, az esélyeit latolgatva nyugodott csak meg, s jutott arra az elhatározásra, hogy az egyetlen helyes és járható út az, amit kigondolt. Amivel nem csupán további katasztrófáknak veheti elejét, de ha minden úgy történik, ahogy elképzei, akkor még ő is olyan helyzetbe kerülhet, amelyet remélni sem mert volna soha.

Annak ellenére, hogy szürke eminenciásként jelentős befolyása volt a politika és az élet minden területén, elégedetlen volt helyzetével. Igaz, sohasem akart rivaldafénybe kerülni, de sokkal nagyobb hatalomra vágyott.

Egy ördögi vigyor jelent meg ábrázatán, amikor rádöbbsent, hogy tudat alatt már akkor megszületett benne az elhatározás, amikor Koronkovért küldött.

Aznap éjjel Berlinben álmából riasztották fel Canaris tengernagyot, az Abwehr nagyhatalmú főnökét. A hírre, amit közöltek vele, minden álmom elszállt a szeméből. Egy szemvillanás alatt éberré vált, agyának kerekei mozgásba lendültek.

A kapott hír hallatán előbb akaratlanul is kételkedni kezdett, hiszen amit közöltek vele, az majdnem egyenlő volt a lehetetlennel. Ám rögvest meggyőzte magát, hogy emberei – bármennyire nem bízott meg senkiben – nem vezetik őt félre. Sok értelmét nem is látta ennek az eshetőségnek. Ha viszont igaz a hír, akkor...

Gondolatban haladéktalanul számba vette, mi a legfontosabb teendője. Tisztában volt azzal, nem ő az egyetlen, akit értesítettek, és csak remélni merete, mindazok, akik vele egyidőben megkapták ezt a hírt, kellően megfontoltak ahhoz, hogy egyelőre ne verjék nagydobra. Biztos volt afelől, hogy a kapott hír adta lehetőségeket sokan akarják kihasználni, s a dicsőséget is mindenki a magáénak akarja majd tulajdonítani. Ez azonban egy cseppet sem aggasztotta, sohasem vágyta, sőt inkább kerülni igyekezett a nyílt színi tapstot. Aggálya csak egy ember miatt merült fel.

Ez az ember Göbbels volt, a Harmadik Birodalom propagandaminisztere.

A sánta ördögöt, ahogy magában nevezte, az övével merőben más irányelvek vezérelték a politika útvesztőiben. Amíg Göbbels a hírverés nagymestere, addig ő, Canaris a kulisszák mögötti, lehetőleg a legnagyobb titokban végrehajtott cselekedetek embere volt. Ennek következtében mindenkit csak annyi tájékoztatásban részesített, amennyi elengedhetetlenül és elkerülhetetlenül szükségesnek bizonyult.

Göbbelst hívta tehát elsőnek.

– Mi olyan fontos, hogy éjnek idején felzavarjon? – hallotta a propaganda miniszter neheztelő hangját.

– Ezek szerint Önt még nem értesítették.

– Miről kellett volna? – Göbbels hanghordozása már nem volt sem álmos, sem méltatlankodó.

Canarist mosolyra készítette a mohó érdeklődés. Élvezte helyzetét, kaján örömmel töltötte el a tudat, hogy máris szerzett Göbbelsnek egy álmatlan éjszakát.

– Önt is értesíteni fogják, mégpedig, azt hiszem, hamarosan.

– Tengernagy úr – hangzott az ingerült replika –, ne feltételezze rólam a megbízhatatlanságot, nem tartozom a kétes jellemű beosztottjai közé.

– Félreért, kedves barátom. Szó sincs bizalmatlanságról. És még csak nem is titokzatoskodom, csupán óvatos vagyok, amire Önt is szeretném kérni. Mint említettem, rövidesen olyan hírt fognak közölni Önnel, amely könnyen elővigyázatlanságra készítheti Önt. Ettől szeretném óva inteni.

– Ne beszéljen rébuszokban. Miért mástól kell megtudnom azt a hírt, melynek Ön már nyilvánvalóan a birtokában van. Máskülönben nem hívott volna.

– Igaza van. Csupán azért nem közlöm Önnel, amit hallottam, mert meggyőződésem, hogy azt másoknak is igazolni kell. Azaz, világosabban fogalmazva, ha más csatornából értesül róla, akkor az annak bizonyítéka, hogy hihető.

– Úgy beszél, mint aki feltételezi rólam, kételkedem az Ön szavahihetőségében. – Göbbels ismét tónust váltott. Noha volt egy fikarcnyi szemrehányás is a hangjában, ezúttal inkább bizalmaskodni akart.

Canaris azonban hajthatatlan maradt.

– Ne próbálja kicsikarni belőlem, amit úgyis megtud rövid időn belül. Hanem hallgasson rám, Göbbels. Maga nem pusztán értelmes ember, de az esze is vág, mint a borotva, és képes józanul mérlegelni. Ha így tesz, megérti majd, miért hallgatok most. És remélem, azt is megérti, miért kell Önnek is hallgatnia. Egy-két napig még feltétlenül. Egy idő előtt nyilvánosságra hozott hír óriási blamázs lehet, ha tévesnek bizonyul. Ezért kérem, ismétlem, kérem Önt, hogy hallgasson róla. Holnap estére, vagy talán még előbb kezembem lesz a bizonyíték, melyet természetesen Ön is megtekinthet. Akkor aztán világgá kürtölheti. Sőt, akkor éppen magának kell majd a világ tudomására hoznia. Hiszen ehhez senki sem ért úgy, mint Ön, kedves barátom. Jó éjt.

Canaris egy pillanatig sem hitte, csupán remélte, hogy szavainak lesz foganatja. Göbbelst lenézte, de nem becsülte alá. Gyors felfogóképességére és eszére tett megjegyzése őszinte elismerésből fakadt. Ami mégis nyugtalanította, az a gondolat volt, hogy felfogó- és ítélőképesség nem mindig párosulnak egymással.

A vízhardó asszonyok beléptek a kőházba, és tanácstalanul álltak meg az előtérben. Németül egyikük sem beszélt, oroszul – félénken ugyan – odaszóltak két katonának is, de mind a kettő elsietett mellettük, anélkül, hogy szavaikat figyelembe vették volna. Nem maradt más, mint várni, amíg valaki odalép hozzájuk, hogy elvezesse őket oda, ahol megszabadulhatnak vödreiktől, s talán a félelmüktől is. Magukban fohászkodtak, hogy mihamarabb kijussanak innen sértetlenül, baj nélkül, és visszakerüljenek otthonaik remélt védelmébe. A várakozás minden perce hatványozta szorongásukat.

De a jövő-menő katonák durván félretaszították, szinte odalapították őket a falhoz, ügyet is mindössze addig vetettek rájuk, amíg útban voltak. Amint a falhoz lettek szorítva, senki sem törődött velük tovább, mintha csak a ház mozdulatlan tartozékai lennének.

Pattogó vezényszavak hallatszottak mindenfelől, mindenki lőtött-futott, a ház most jobban hasonlított egy felbolydult méhkasra, mint egy hadsereg valamely csapattestének főhadiszállására. Mintha csak egy bomba csapott volna be a közelben, vagy támadás

fenygetné az épületet, lázasan kapkodni látszott mindenki. Sietve jöttek-mentek közlegények és tiszték, értesítéseket hoztak, parancsokat vittek, az asszonyokra senki sem hederített.

Mindaddig ott álltak reszketve, hideglegelősen a fal mellé húzódva, míg Reichenau ezredes ki nem lépett az irodának berendezett szobából. Meglátva az asszonyokat, meghökkent. Időközben teljesen megfedekezett a meleg fürdőről, az ágyról, de még a fáradtságáról is. Természetesen az is kiment a fejéből, hogy asszonyokat küldött a kútra. Gondolatai egészen máshol jártak.

Berlinbe készülődött nagy sietséggel, ahol reményei szerint kitüntetések halmaza várja, s ahol majd dicsőségben is fürödhet, nem csupán egy kád forró vízben.

Hátrafordult, és parancsokat osztott, aminek hatására négy katona rohant ki a szobából. Se szó, se beszéd, kettő a vödörök után nyúlt, mialatt a másik kettő gorombán taszigálni kezdte az asszonyokat a kijárat felé.

– Los, los! – löktek rajtuk nagyot az ajtóban.

A fekete fejkendő menyecske bukdácsolás közben még visszanezett, hogy ne érje váratlanul egy újabb durvaság, s ekkor a visszatérő katonák között ismét felbukkant a korábbi rémületét kiváltó alak. A férfinak csak a fejét látta, azt is mindössze egyetlen szemvillanásig, ám ez is elég volt ahhoz, hogy két karját széttárva, hessegető mozdulatokkal sietségre ösztökélje társait. Közben többször is elismételte:

– Ó az! Ó az! Láttam!

Szaladva tették meg az utat az első sarokig, ahol egy rombadőlt faház fedezékében lihegve megálltak. A menyecske gyorsan körülnézett, s miután meggyőződött arról, hogy teremtett lélek sincs látó- és hallótávolságon belül, odafordult a másik három asszonyhoz. Az egyik mondani vagy kérdezni akart valamit, de a menyecske szája elé helyezte mutatóujját.

– Pszt! Soha senkinek egy szót sem arról, amit láttatok! A férjeiteknek sem. Senkinek. Megértettetek? Addig vagyunk biztonságban, ameddig hallgatunk róla, mint a sír. Talán még addig sem. Valószínűleg a németek sem sejtik, hogy láttuk őt. Tőlünk se tudja meg senki. Enélkül is éppen elég baj szakadt a nyakunkba.

A három asszony némán és szófogadóan bólintott.

Szergej Ivanovics Koronkov sohasem készült színésznek. Apja nyomdokaiban műszerésznek tanult, és kiváló műszerész lett belőle. Ezt nem csupán veleszületett kezűgyeségének, hanem annak is köszönhetette, hogy jó megfigyelőképességgel áldotta meg a sors. Elég volt egyszer ellesnie valamilyen munkafogást, annak legapróbb részleteit is emlékezetébe véste, s amit így tanult, azt később hajszálpontosan képes volt utánozni. Ez a mímelő képessége nem szorítkozott kizárólag szakmai trükkök elsajátítására. Tökéletesen tudta imitálni munkatársait, ismerőseit, jellegzetes mozdulataikat, de gyakran még hanghordozásukat is. Nem gondolt arra, hogy ezt az adottságát kihasználja, megelégedett azzal a sikerrel, amit környezetének időnkénti szórakoztatása kiváltott.

Tizenöt éve történt, hogy egy nyári napon, munkából hazafelé tartva egy filmforgatást látott a Jaroslavszkij pályaudvar közelében, s egyéb dolga híján, megállt báméskodni. Egy jelenetnél a rendező az egyik mellékszereplőt instruálta, aki nehezen akarta megérteni, mit kíván tőle a direktor. Egy báméskodót kellett volna alakítania, aki lábujjhegyre állva feszült érdeklődéssel néz a körülötte állók válla fölött a pályaudvar felé. Koronkov akaratlanul is

utánozni kezdte az ügyetlenkedő férfit, s a rendezőnek elég volt egy pillanatra a bábész-
kodók felé fordítani a fejét, rögtön feltűnt neki a segédszínészt imitáló néző.

Néhány perccel később Koronkov a statiszta szerepében találta magát.

A forgatás végeztével a rendező megkérdezte tőle, volna-e kedve színházban is statisztálni. Koronkov egy percig sem tanakodott a válaszon. Nem ismerte ugyan a kulisszák világát, de úgy vélte, nincs semmi vesztenivalója. Jövedelme sem lesz kevesebb, gondolta, és a színpadok között az élet is változatosabb, mint a műhely munkapadja mellett.

Így lett Koronkovból segédszínész egy moszkvai kamaraszínházban.

Élvezte új munkakörét, felettébb szórakoztatta, amit csinált, és igazából azt sem bánta, hogy nem kap jelentősebb szerepeket. Amire egy idő után mégis vágyakozni kezdett, az nem főszerep, hanem a direktor pozíciója volt. Irányítani szeretne volna a színeszeket, a díszletmunkásokat, de még a jegyszedőket, sőt, szíve szerint még a nézőket is. Mindinkább elhitette magával, az ő instrukciói alapján minden sokkal jobban működne a színházban. Minduntalan beleszólt mások munkájába, aminek az lett a következménye, hogy kis híján kiutálták őt a teátrumból.

Egy nap aztán mégis kapott egy olyan szerepet, amely kiemelte őt az egyre kiállhatatlanabb komédiások közül. Egyetlen ember szerepét kellett csak felvállalnia, azt viszont igen gyakran és a legváltozatosabb helyszíneken. Ebbe a szerepébe gyorsan beleszokott, noha nem követeltek tőle különösebb alakítást, legtöbbször elég volt csak mutatkoznia. Mégis élvezte új rendeltetését, mindenekfelett azt, hogy autóval vitték-hozták, amikor arra szükség volt. És persze élvezte a szerepvállalás legnagyobb hasznát, egy önálló lakást az Arbaton, olyasvalamit, amit kevesen tudhattak magukénak.

Szergej Ivanovics Koronkov most itt ült lakásának sarkában egy bőrfotelben, és vára-
kozott. Idegtépő várakozás volt ez, a hiábavalóság tudatától gyötörve. Amióta a németek egy hete megtámadták a Szovjetuniót, mintha mindenki megfélemedezett volna róla. Pedig mekkora áldozatot hozott ezért a szerepért! No persze, ez nem is akármilyen statisztaszerep volt. Heteket, sőt hónapokat töltött el szerepének alapos megformálásával. Olvasott, figyelt és kutatózott minden hozzáférhető helyen, csak hogy kifogástalanul tökéletes legyen a megszemélyesítés. És nem csupán a külsőségekben. Ráadásul minden pillanatban készen állt, hogy haladéktalanul rendelkezésre álljon, ha szükség van rá.

Most mégis úgy tűnt, mindenkinek mindenre nagyobb szüksége van, mint órá.

Ágyába készült, amikor dörömböltek az ajtaján.

Egy fiatal NKVD-tiszt állt a küszöbön, aki már nem először jött el érte.

Koronkov elégtétellel nyugtázta, hogy mégsem vált olyan hasznavehetetlenné, mint ahogy azt már-már kezdte elképzelni.

Reichenau ezredesbe visszatért az élet. Úgy állt a kőház előtt, motorját járató Mercedese mellett, akár egy győztes hadvezér, akinek lábai előtt hever a világ. Egy kissé még mindig hitetlenkedve ugyan, mégis diadalittasan szemlélte katonáit, amint a bilincsbe vert foglyot a páncélautóhoz kísérik. Megvárta, míg az emberei a fogollyal együtt eltűnnek a páncélautóban, aztán ő is beült a Mercedes bőrülésére. Büszkén fennhordva fejét, jelt adott az indulásra.

A páncélautót és a parancsnoki Mercedeset elől-hátul géppuskákkal felszerelt oldalkocsis motorkerékpárok vigyázták; Dáriusz kincsét sem védhették jobban a perzsa testőrök. A konvoj a falutól néhány kilométerre elterülő mező felé indult, ahol egy Junkers repülőgép várakozott az ezredesre és foglyára.

Reichenau ezredes irtózott a légi utazástól. Nem az életét féltette egy esetleges balesettől, a frontvonalban nem egyszer adta tanújelét bátorságának. Sokkal inkább tartott attól, hogy a légörvényektől felkavarodik a gyomra, s az önmagában is kellemetlen okádkhatnék kivetkőzteti őt tisztí mivoltából. Ezúttal azonban nagyon igyekezett nem gondolni erre. Útjának végcélja lebegett a szeme előtt, s ez alkalmasint minden más aggodalmát elnyomta.

A foglyot, aki látszólag engedelmesen tűrte sorsát – ugyan mi mást tehetett volna? –, a katonák egy szemvillanás alatt feltuszkolták a repülőgépre. Reichenau ezredes utolsó-nak szállt fel, s amint annak ajtaja becsukódott mögötte, máris pörögni kezdtek a propellerek, s a gép meglódult.

Az ezredes foglyával szemközt helyezkedett el az oldalfalra szerelt padon. Gyomra görcsbe rándult, egy kis időre még a szemét is lehunyta, s csak akkor nyitotta fel újra, amikor a Junkers elérte az utazási magasságot, és a görcsöt is enyhülni érezte. Ekkor körbenézett a fegyvereiket szórtlanul markoló katonákon. Megnyugvást érzett – s ezt rögtön furcsának, egy kissé megalázónak is vélte –, amiért nem egyedül utazik foglyával. Mintha még így is tartania kellene a vele szemben ülő alaktól.

Mindez nem tükröződött sovány és beesett arcán, a szeme alatti karikák is csupán fáradtságról, kialvatlanságról árulkodtak. Mereven, átható tekintettel kémlelte foglyát, aki éppolyan mereven és érzéketlenül nézett vele farkasszemtel.

A gép belsejében pissenéstelen csend uralkodott, csak a Junkers motorjai zúgtak álmosító egyhangúsággal, s ez a monoton hang némiképp elbódította Reichenaut. Gondolatai valahol az ébrenlét és álom határán imbolyogtak, hol a valóságot érzékelve, hol pedig a képzeletben elmerülve. A foglyára meresztette szemét, ám annak arca helyén egy egészen más arcot látott. Ez a fantom arc a Führeré volt, és diadalittas fintorba torzult. Ő pedig, Reichenau ezredes, örömmámorban úszott, amiért neki, egyes-egyedül neki adatott meg kiváltani Führeréből ezt a határtalan boldogságot. Félálomban akaratlanul is a vállához nyúlt, ahol ujjával tábornoki rangjelzést vélt kitapogatni, majd keze a válláról az álla alá csúszott, hogy hátatelten megragadhassa a nyakába akasztott, tölgyfalommal ékesített Vaskeresztet.

A repülőgép megrázkódott, és az ezredes felriadt. Ujjai zubbonyának gombját szorongatták. Látomás szerezte öröme mégsem illant el teljesen. A fogoly, az ő foglya, ott ült vele szemben, két Wermacht katona által közrefogva. És ez volt a lényeg.

Prokujbisev csak akkor nézett fel íróasztala fölül, amikor Koronkov már az irodájában állt, és mögötte becsukódott az ajtó. Üdvözet helyett alaposan végigmérte az asztalával szemben némán álldogáló férfit. Alig észrevehetően ingatni kezdte fejét, mint aki saját szemének is nehezen akar hinni. Koronkovot többször is látta már, a külső jelekben mutatkozó hasonlóság most mégis meglepte.

Ha nem tudnám ki ez, gondolta, még össze is téveszteném őket. Akár az ikertestvérek.

Intett Koronkovnak, lépjen előbbre, hogy még közelebről szemügyre vehesse. Most azokat a vonásokat, jeleket akarta felfedezni rajta, amelyek az eltérésről árulkodnak. Szinte semmit sem talált a férfi ruházatán kívül, legfeljebb bajszának tömörségét, az arcát borító himlőhelyek ritkaságát kifogásolhatta volna, de alapjában véve még ezzel sem lehetett elégedetlen.

– Jól figyeljen rám, Koronkov! – szólalt meg Prokujbisev minden átmenet nélkül, arról is megfeledezve, hogy vendégét helyel kínálja. – Az eddig vállalt szerepe most fog

kiteljesedni, és ehhez minden tudására szüksége lesz. Nagyon, nagyon sok múlik azon, miként fogja most megformálni, amit idáig alakított.

A „nagyon” szót erőteljesen és félreérthetetlenül kihangsúlyozta, miközben merev tekintetével szinte szuggerálta Koronkovot, aki még mindig szótlanul és mozdulatlanul állt előtte.

– Eddigi szereplése nem okozott csalódást, sőt, igazán dicséretet érdemel, most azonban... – Egy pillanatra elhallgatott. Sóhajnak is beillő mély levegőt vett. – Most azonban jóval többről van szó. Megértette?

Koronkov bólintott.

Magában megkísérelte elképzelni, mire kérhetik fel ezúttal. Amit azonban ezután halott, az minden képzeletét felülmúlta.

– Sztálin elvtárs ma este német fogságba esett – mondta Prokujbisev, árgus szemekkel figyelve szavainak hatását.

Koronkov megrökönyödését talán csak szemöldökének egyetlen rándulása jelezte, meg az, hogy résnyire megnyílt a szája. De továbbra is hallgatott. Igyekezett nem kimutatni azt a futólagos ijedtséget, amely hatalmába kerítette, s amelyen azon nyomban úrrá is lett. Az eddiginél ugyancsak nagyobb figyelemmel várta a folytatást.

Prokujbisev az állát vakarta. Úgy tűnt, ujjainak játéka csalja arcára azt a sajnálkozó, ugyanakkor enyhén gunyoros mosolyt, amely az ábrázatára telepedett.

Az ostoba, gondolta magában. Mi keresnivalója volt neki a fronton? Minden hősködésért nagy árat kell fizetni. Mit várt ettől a bolondja? Cudar helyzetbe hozott, de ha ez a Koronkov képes arra, amit elvárok tőle, akkor...

Tudta, nagyon merész játékba kezd, ámde már felmérte magában az esélyeit. Nem lehet baj, csak Koronkov kövesse mindenben az utasításait.

– Érti már, mit várok magától?

Koronkov most szólalt meg először.

– Azt hiszem, igen – mondta. Pedzegette már, mi lesz a feladata. Az ajkába harapott. Közben meg járt az agya.

Nem lesz könnyű, gondolta, de nincs más választásom. A Szovjetunió talán még megengedhetné, hogy egyszerre két Sztálin is eltűnjön a történelem porondjáról, én azonban semmi esetre sem. Józan eszemtől még nem fosztott meg senki.

Kezdte élvezni helyzetét.

– Akkor hát, ne halogassunk semmit – mondta Prokujbisev határozottan. – Az idő sürget. Minden elszalasztott perc az ellenség malmára hajtja a vizet.

Tettekre ösztönző energiák szabadultak fel benne. Felpattant a székéről, megkerülte íróasztalát, és határozott léptekkel elindult az oldalajtó felé.

– Jöjjön! – szólította fel Koronkovot.

Kitárta az oldalajtót, és félrelépett, utat engedve Koronkovnak. Hanem az ajtóban megállította.

– Sztálin elvtárs dolgozószobája – lendítette befelé mutatva a karját. – Mostantól fogva a magáé. Az íróasztalon megtalálja annak a beszédnek a szövegét, amelyet még ma éjszaka be kell olvasnia a rádióban. Nem szükséges megtanulni, arra idő sincs. Elég, ha beolvassa, mégsem árt, ha tanulmányozza egy kicsit. Adok rá fél órát. Addig magára hagyom.

Canaris tengernagy, aki amúgy meglehetősen higgadt ember hírében állt, kis híján dührohamot kapott, amikor arról értesítették, hogy az SS megelőzte embereit, és Reichenau

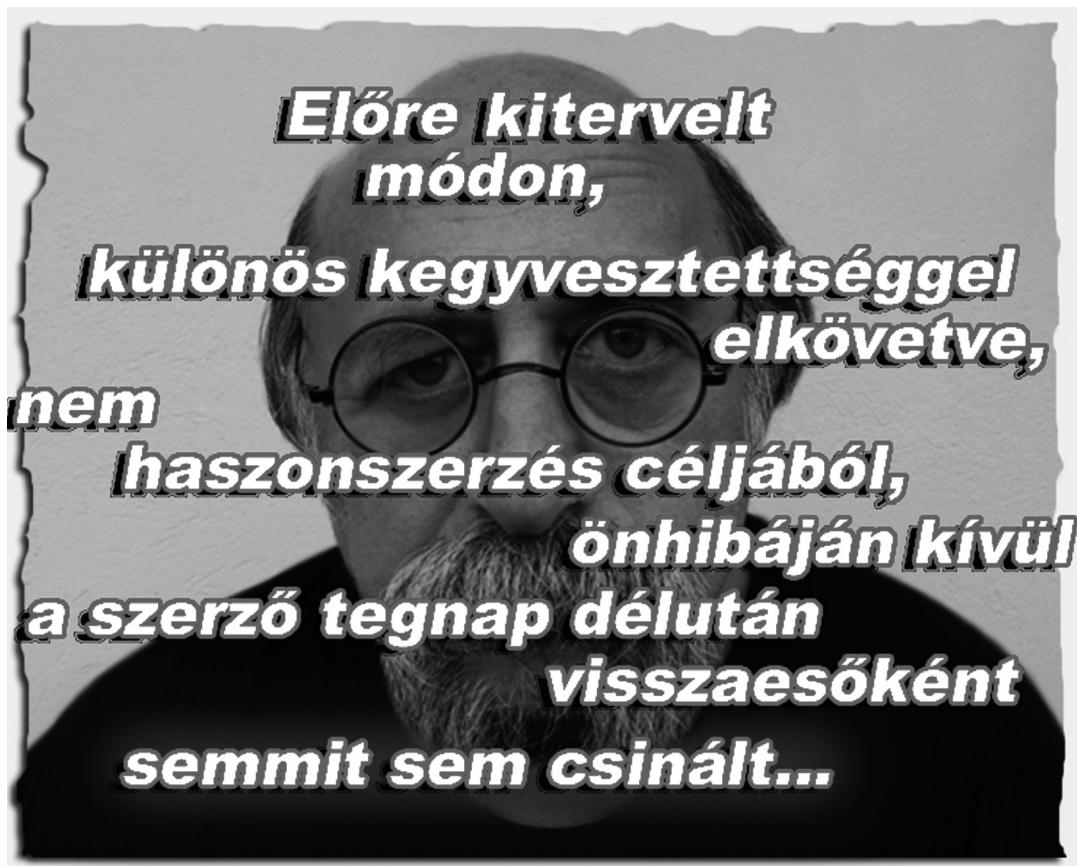
ezredes az értékes fogollyal együtt már Himmler kezében van. Kivételesen előre örült a medve bőrének, ami szintűgy nem volt szokása, és most nagy csalódás érte. Egyetlen percig sem áltatta magát azzal, hogy titokban tudja tartani ezt az ügyet, nem is állt szándékában, azt azonban remélte, ő lesz az első, aki kihallgatja ezt a nagyvadat. Sokra becsült minden elsőként megszerzett információt, mert azokat saját belátása szerint használhatta fel.

És ettől a lehetőségtől most megfosztották.

Természetesen tudta, hogy bár az első kihallgatásoknál már nem lehet jelen, teljesen nem zárhatják ki az eseményekből. Mégis bosszantotta a dolog, mert úgy érezte, egy soha vissza nem térő alkalom csúszott ki a kezei közül. Ugyanakkor feltételezte, és joggal, hogy Reichenaut nem fogják faggatni Himmler emberei, sőt, miután Sztálin már az őrizetükben van, vele senki sem fog törődni. Himmler most mással van elfoglalva, semmint hogy Reichenauból hőst faragjon. Márpedig az ezredes, akít a tengernagy megbízható emberei között tartott számon, sok mindenről tud beszámolni. Ismeri az elfogatás körülményeit, a legfontosabb tudnivalókat bizonyára kiszedte foglyából, akkor, amikor az a hirtelen körülményváltozás hatása alatt beszédesebb lehetett, s nem alakultak még ki benne azok a védekezési reflexiók, amelyeket nyilván felépített magában a Berlinbe vezető úton.

Canarist másodszer is csalódás érte.

Kék fény, 1998.

Kiderült ugyanis, az ezredes teljesen megfélemedkezett a kihallgatásról, s eszébe sem jutott foglyát szóra bírni, egyes-egyedül az járt a fejében, hogy minél messzebb vigye a frontvontaltól, s mielőbb Berlinbe érjen vele. A tengernagynak nem maradt más választása, bármennyire nehezére esett is, mint arra kérni Himmlert, ott lehessen ő is, amikor Sztálint vallatóra fogják. Erre, mint az Abwehr főnöke jogot formálhatott. Kiszólt az adjuvánsának:

– Azonnal lépjen érintkezésbe Himmlerrel. Közölje vele, hamarosan meglátogatom.

Koronkov éppen csak átfutotta a rádióbeszéd szövegét. Megbízott magában, hibátlanul be fogja olvasni azt a leírtak ismerete nélkül is. A kapott fél órát arra használta fel, hogy körülnézzon Sztálin dolgozószobájában. A nagyméretű íróasztalon és az öblös karosszéken kívül mindössze két bőrfotel, egy pamlag és egy tölgyfából készült nehéz szekrény, valamint a szekrényvel ellentétes fal mellett két könyvespolc alkotta a berendezést.

Meglehetősen puritán, gondolta Koronkov, de dolgozószobába nem is igen kell több.

Kihúzogatta az íróasztal fiókjait, a rendelkezésére álló idő alatt legalább a tartalmukkal tisztában akart lenni.

Aztán odalépett a tölgyfaszekrényhez, kinyitotta az ajtaját, s némi meglepetéssel tapasztalta, mindössze négy egyforma ruha lóg a fogasokról. Szürke, valójában egyetlen fegyvernemhez sem köthető egyenruha. Habozás nélkül levetkőzött, és a pamlagra dobta egyszerű, civil öltözetét. Kivette a szekrényből és magára öltötte az egyik egyenruhát. Mintha rá szabták volna. Megnézte magát a szekrényajtó tükrében, s fejét csóválva zsörtölődött amiatt, hogy a zubbony vállán semmiféle rangjelzést nem lát. De azonmód eszébe jutott: az igazi hatalom sosem a rangjelzéseken múlik. Elégedetten elvigyodott, majd leemelt a fogasok feletti polcra egy tányérsapkát, és a fejére csapta.

Visszalépett az íróasztalhoz. Az asztal sarkán gondosan tisztított pipakészlet díszelgett, mellette színes fémdobozban pipadohány. Kiemelt egy kézzel faragott rövidszárú pipát, előbb megvizsgálta, aztán megtömte dohánnyal, majd a dohányt nagy szipákolás közepette meggyújtotta. Kicsit fanyalgott, a megszokott mahorka után furcsa volt a Virginia dohány íze.

Felkapta a rádióbeszéd gépelt szövegét az íróasztalról, és kilépett Prokujbisev irodájába. Az ajtóban megszívta pipáját, és egy bodor füst mögül barátságosan odaszólt a rácsodálkozó Prokujbisevnek:

– Ne halogassuk az időt, Prokujbisev elvtárs. Rendelje ide az autót, húsz perc múlva a stúdióban akarok lenni.

Prokujbisev az irodájában maradt. Íróasztalára könyökölt, és hitetlenkedve csóválta fejét. Képtelen volt napirendre térni a hallottak felett.

Mit képzel az senkiházi, dohogott magában. Rendeljem ide az autót? Csak nem képzelem, hogy majd ő fog nekem utasításokat adni? Ott még nem tartunk, és odáig nem is fogunk eljutni. De jöjjön csak vissza, majd én helyrerázom őkegyelmét! Ha azt hiszi magáról, hogy most is a komédiások között van, akkor súlyos csalódás fogja érni. Ámbár higgyen, amit akar, csak azt ne feledje egy pillanatra sem, a direktor én vagyok ebben a színházban.

Hirtelen felugrott, sietős léptekkel odament a polcra helyezett rádióhoz, és bekapcsolta a készüléket. Vetett egy pillantást a faliórára, s egyre türelmetlenebb lett.

– Na végre! – dörmögte maga elé, amikor meghallotta, hogy a bemondó figyelemre szólítja fel hallgatóságát, remegő hangon jelentve be: Sztálin elvtárs fog beszédet mondani.

Félcpercnyi csend következett.

Prokujbisev feszült figyelemmel várta a folytatást. Tudta jól, Koronkov hanghordozása a megtévesztésig hasonlít Sztálinéhoz, mégis ideges volt. A terv, amit nagy merészen felvázolt maga előtt, akár dugába is dőlhet, ha...

– Polgártársak! Honfitársaim! – hangzott a rádióból, és Prokujbisev úgy érezte, menten megfullad. Levegő után kapkodott, s már nem is figyelt tovább a rádióból áradó és meglepően nyugodt, mindamellett lelkesítő beszédre.

Időbe tellett, mire hang jött ki a torkán.

– Örült ripacs! Átkozott ördögfajzat! Hogy mondhat ilyet! – szakadt fel belőle artikulátlanul. Bal tenyerével eltakarta mindkét szemét, mintha egy látomás ellen védekezne. Aztán odalépett a polchoz, egy dühödtt mozdulattal elcsavarta a rádió gombját.

Tehetlenségtől pattanásig feszülve támolygott vissza íróasztalához. Leroskadt a karosszékekbe, s kezeit tördelve meredt maga elé.

Vége, ez volt az első gondolata. Ez a kókler mindent tönkretett. Még olvasni sem tud! Tiszta örült! Miféle megszólítás, hogy polgártársak, honfitársak? Honnan az ördögből szedte ezeket a burzsoá titulusokat? Minek képzeli magát? Cár atyuskának? Menthetetlen romlásba dönt ez az istenátka.

De Prokujbisev megtagadta volna önmagát, ha nem uralkodik indulatain. Rövid idő múltán lehiggadt, s immár azon törte fejét, miként mentse, ami menthető. Végző soron senki nem hibáztathatja őt, az adott körülmények között az egyetlen helyes dolgot cselekedte. Ha dicséretet nem kap is érte, felelősségre sem vonhatják. A legrosszabb, ami bekövetkezhet...

– Nos, igen – sóhajtott fel gondterhelten.

A többit már ismét magában gondolta végig. Ennek a posztnak befellegzett. Ismerte a párton belüli intrikákat, mégsem tudta eldönteni, ki kerülhet Sztálin helyére. Beriját sorolta az első helyre, ámbár ebben sem volt száz százalékig biztos. Az ilyesmi sokszor nüanszokon múlik, és beható ismeretei ellenére sem tudta volna megmondani, az adott helyzetben ki kit fog támogatni. Egyetlenegy dologban nem kételkedett. Bárki is áll majd a kormányrúdhhoz, neki távoznia kell innen. S már az is nagy ajándék, ha ez élve sikerül.

Feltápászkodott, a könyvszekrényből kiemelt egy üveg vodkát, és jó alaposan meghúzta.

Canaris tengernagy éppen indulni készült, amikor megcsörrent asztalán a telefon. Röpke másodpercig tévovázott, végül úgy döntött, felveszi a kagylót.

– Canaris – mondta, és hallgatni kezdte a vonal másik végéről érkező szóáradatot. Arca megfeszült, és egyre sápadtabb lett. Összeszorította száját, majd amikor szóra nyitotta, hangja egészen halk, szinte suttogó volt.

– Hogyan? Ismételje meg!

Csukott szemmel hallgatta végig a jelentést, majd miután helyére akasztotta a telefonkagylót, ott maradt állva és gondolataiba merülve az íróasztal mellett. Sokáig töprengett, mielőtt újra a telefonkagyló után nyúlt.

Ezúttal erélyes és határozott hangon szólt a kagylóba.

– Himmlert adja! – majd egypercnyi várakozás után folytatta. – Reichsführer úr, tudtommal maguknál van az az ember, akit Reichenau hozott magával.

Himmler nem engedte, hogy a tengernagy befejezze mondókáját.

– Kedves Canaris – mondta gúnyosan –, a maga Reichenau ezredese egy totális idióta. Gondolom, időközben Ön is értesült arról, hogy Sztálin alig egy órája mondott beszédet az orosz rádióban. És én még arról is kaptam jelentést, hogy látták, amint a stúdióból távozott. Erről mi a véleménye, tengernagy úr?

Himmler rikácsoló nevetést hallatott. Canaris nagyot nyelt.

Reichenau valóban ostoba, gondolta elégedetlenül. Mindamellett úgy érezte, ő maga is hibás, amiért Himmler emberei megelőzték, s az ezredessel együtt a foglyot is elhálázták előle. Akárki az az ember, még mindig használható.

– Reichenau valóban nem volt elég körültekintő, de ezt majd én elintézem vele. Hanem a foglya. Arra kérem Önt, Reichsführer úr, szállíttassa át hozzánk Reichenau kíséretével.

Kárörvendő, krákogásba fulladó nyerítés volt a válasz.

– Elkésett, barátom – hallotta a kagylóból. – A maga ezredese már úton van a frontra, ahol jóváteheti baklövését, és legközelebb megnézi, kit hoz ide lóhalálában, a legelemibb utánajárás nélkül.

– Reichenau az én alárendeltem – emelte meg a hangját Canaris. – Nem állt volna jogában...

– Ne oktasson a jogról, Canaris. Persze, ha úgy látja jónak, majd visszarendelheti. Elvégre a maga embere. Ami pedig azt a zsákmányt illeti... Nos, tíz perce eresztettek golyót a fejébe. Semmit nem tudunk kiszedni belőle, és a megváltozott körülmények között csak szűkített és felesleges zűrzavart okozott volna a személye. Remélem, egyetért velem.

Canaris köszönés nélkül lecsapta a kagylót, de még egypercnyi ideje sem maradt végiggondolni a hallottakat, ismét megcsörrent a készülék.

– Tessék! – kiáltotta ingerülten.

Göbbels volt a hívó fél. Számonkérő, arrogáns hangon azonnal a lényegre tért.

– Maga most sem tájékoztatott engem! Még szerencse, hogy időben értesültem, és sikerült elkerülni a megszegyenülést. Ha arra gondolok, hogy a Führer... Méghogy Sztálint elfogták! És a beszéde? Berlinből olvasta be az orosz rádióba? – eddig szinte hadarva beszélt, s most lélegzetvételnyi szünet után fenyegető lett a hangja. – Téved, ha azt hiszi, hogy ezt megússza szárazon. Maga, Canaris, nem velem, a saját fejével játszik.

Ez alkalommal Göbbels volt az, aki lecsapta a telefonkagylót.

Prokujbisev türelmetlenül várta vissza Koronkovot. Mielőbb helyre akarta igazítani a statisztát, erélyesen agyába vésni egyszer s mindenkorra: a legkisebb önkényeskedést sem tűri el. És megérteti vele, a lehető legerélyesebb, leghatározottabb módon, ha kell, fenyegetéssel is, hogy önállóságát korlátozni fogja. Csak és kizárólag azt teheti a jövőben, amit ő, Prokujbisev előzetesen jóváhagy, megengedhetőnek ítél. Mert még egy ilyen baklövés katasztrófális következményekkel járhat.

Fel volt készülve rá, hogy a rádióbeszéd alatt többen is hívní fogják az elhangzott 'polgártársak' és 'honfitársak' miatt. Az elvtársak kétségkívül megütközéssel fogadták ezt a kirívóan idejétmúlt és elfogadhatatlan megszólítást. Eltökélt szándékában állt, amennyiben ez a kisiklás a kellenél nagyobb hullámokat kavart, és az esetleges kérdezősködések túllépik az egyszerű érdeklődés vagy kíváncsiság határát, le fogja tartóztatni Koronkovot.

Noha meglepetésére egyetlen felháborodott telefonhívást sem kapott, nem ámította magát azzal, hogy ami késik, az nem is fog bekövetkezni. Az a tény, hogy eddig senki sem vonta kérdőre az 'elvtársak' megszólítás feltűnő hiányát, nem altatta el Prokujbisev éberségét, legfeljebb megnyugtatta valamelyest.

A vészfelhőket ugyan még nem sodorta el feje fölül a szél, de időt nyert.

Ha sikerül Koronkovot a helyes vágányra terelni! Márpedig miért ne sikerülne, hiszen ez a ripacs se nem tiltakozhat, se nem ellenkezhethet, és ezzel neki is tisztában kell lennie. Még ha fejébe szállt is a dicsőség, akkor is tudnia kell, ő csak egy olyan parányi csavar a gépezetben, amelynek hiánya meg sem kottyán. Egy ilyen csavart bármikor ki lehet iktatni. És egy akadékoskodó embert a legegyszerűbb tétovázás nélkül likvidálni. Nem volt valami nagy véleménnyel Koronkovról, annyira mégsem tartotta ostobának, hogy ne fogná fel, mit követel saját érdeke. Azt fogja tenni, ami a javát szolgálja, amit józan esze, meg amit ő, Prokujbisev diktál.

Koronkov két NKVD-tiszt kíséretében érkezett meg, ami ugyancsak meglepte Prokujbisevet, aki a legkevésbé számított erre. A testőrök szerepét betöltő NKVD-sek engedelmesen megállnak az ajtó előtt, s csak akkor lépnek, léphetnek be a Sztálin előszobájaként ismert irodába, ha hívják őket. Megjelenésük az ajtón belül a szokásoktól szembetűnően eltérő jelenség volt. Azon túl, Prokujbisev még véletlenül sem akart fültanúkat. Amit Koronkovnak haladéktalanul értésére kell adni, az nem pusztán bizalmas, hanem hétpécseletes titok is, amiről az égegyadta egy világon senki sem szerezhet tudomást. Mi több, még csak sejtelve sem lehet róla.

Kézmozdulattal jelezte a két tisztnek, hagyják el az irodát. Azok Koronkovra néztek jóváhagyásra várva, ő azonban jelét sem adta egyetértésének. Ehelyett, még mielőtt Prokujbisev kinyithatta volna a száját, hogy szavakban is kifejezze kívánságát, kedélyes hangon megszólalt.

– Képzeld, Molotov kapott el a stúdióból kijövet, s azt mondta, zseniális ötlet volt a megszólításban honfitársakat használni elvtárs helyett. Ez lelket öntött a társadalom minden rétegébe. Azt hiszem, Molotovnak igaza van. Ebben a mostani tragikus helyzetben mindenkire szüksége van a Szovjetunióknak.

Látva Prokujbisev elhűlt ábrázatát, epés mosoly jelent meg szája szegletében, aztán egy szemforgás alatt elkomolyodott, és határozottan folytatta:

– Haladéktalanul kérjen beszámolót a legfrissebb hadihelyzetről. És hangsúlyozza ki, hogy most nem a hadosztály- vagy a hadtestparancsnokoktól, hanem a komisszároktól várok sürgős jelentést. Tudni akarom, mi idézte elő ezt a katasztrófát a fronton. A katonai parancsnokok mellébeszélnek, különféle stratégiákra hivatkozva magyarázzák a bizonyítványukat. Féltik az agyafúrt kobakjukat. Én viszont tiszta képet akarok kapni.

Prokujbisev szoborrá merevedett. Ajkai szétnyílottak, szeme kitágult, s úgy érezte, menten megfullad, ha nem kap levegő után.

– Ne késlekedjen, Prokujbisev elvtárs, a jelen helyzetben minden perc drága.

A titkár gépiesen engedelmeskedve nyúlt a telefonkészülék után.

– Maguk itt maradnak az ajtó előtt – fordult Koronkov a két NKVD-tiszthez, majd elindult a belső dolgozószoba felé. A két tiszt elfoglalta helyét az ajtó két oldalán, és vigyázállásba merevedve bámultak a semmibe.

Prokujbisev nem tudott szabadulni a gondolatától, hogy őt figyelik, és ez a tudat teljesen megbénította agyát. Csak annyit tudott, teljesen felesleges bármilyen utasítást adni a két cerberusnak, akik bizonyára figyelemre sem méltatják őt, miután Sztálintól kaptak parancsot, amit az életük árán is végrehajtanak.

A döbbenettől még mindig kábultan, azért mégis minden egyes szavára különösképpen ügyelve telefonált. Alighogy helyére illesztette a telefonkagylót, kinyílt a belső dolgozószoba ajtaja.

Koronkov megállt az ajtóban. Kivette pipáját a szájából, egy kissé megemelte fejét, a mennyezet felé eregetve a pipa füstjét. Mozdulata határtalan nyugalomra vallott, mint az olyan emberé, aki otthonának békés nyugalalmát élvezzi.

– Azonnal szóljon, amint az első jelentést megkapta. Ne várjon addig, míg az összes megérkezik.

Prokujbisev nyakán kidagadtak az erek, még bólintani sem tudott, csak szemhéjának lecsukódása jelezte, hogy felfogta a kérést.

Koronkov már majdnem becsukta a dolgozószoba ajtaját maga mögött, amikor eszébe jutott valami, és visszafordult. Ismét megszívta pipáját, élvezettel, karikákban engedte ki szájából a füstöt.

– És még valami, Prokujbisev elvtárs. Nem tudom, hallott-e valaha is egy Ivan Szergejevics Koronkov nevű emberről, de ha igen, egyszer s mindenkorra felejtse el.

Reichenau ezredes két nappal később egész egységével együtt életét vesztette egy partizántámadás alkalmával. Részint a támadás visszaverése, részint annak a német katonaság által végrehajtott megtorlása következtében az ukrán falu lakosságának több mint fele elpusztult. Az áldozatok között volt a négy vízhordó asszony is.

Adalékok:

N. K. V. D. – Narodnyi Komissariat Vnutrennyih Del – a Szovjetunió korabeli és Berija irányította belbiztonsági szervezete, amelynek hatáskörébe tartozott – többek között – a Gulágok felügyelete, a határvédelem, a hírszerzés és a kémelhárítás. Ez a szervezet a tábori csendőrség szerepét is betöltötte, úgyszintén az NKVD látta el a Kreml belbiztonsági szolgálatát.

Sztálin titkárának valódi neve Poszkrebisev, aki 1930-tól dolgozott a „gazda” mellett egészen annak haláláig. Állítólag szerepe volt Sztálin halálában is.

Amikor 1941. június 22-én a náci hadigépezet megtámadta a Szovjetuniót, Sztálin több mint egy hétig nem mutatkozott a nyilvánosság előtt. Az első vészterhes napokban valamelyik dácsájában bújkált. A háború alatt beszédeit legtöbbször polgár-, illetve honfitársak megszólítással kezdte – tudatosan –, így akarván éreztetni, hogy a honvédó háború nemcsak az elvtársak háborúja, hanem az egész népé. Egyébként soha a frontnak még csak a közelébe sem ment.

A többit már a fantáziámra bízom.